
Kilián László

SZÓTÉR TRILÓGIA/3. – SZÁRNY III.

Mirha-máz

Ki botránkozhat meg Jézuson? Amikor megkísért. Az Ember fia. Alászáll az árnyékba. Aztán aláereszkedik a sötétbe. Árnyékvilág után alvilág.

Pedig megbotránkoztató, ha a mindenség világrendjének arról a helyér ől – persze amennyiben annak van behatárolható egyetlen helye –, a zenitr ől ereszkedik alá, a több mint biztos megaláztatásba. A maharadzsza egyszer csak érinthetetlené alacsonyítja – és ugye saját akaratából – magát. A zenit egyszerre csak nadír helyett egyenesen holdfogyatkozássá változik.

Az Ember fia olyan univerzálisnak tudott síkokat egyesít, amelyek el őtte és utána is kitértek egymás elől. Feloldja a Jung által hosszan elemzett mély-én ellentét kvaternitást, amelyben a keresztben álló fogalompárok az egyed(ül)i-általános és az egyszeri-örök. Azzal egyesít, hogy zsugorodni látszik (vagy zsugorodik) általános helyett egyedivé, örök helyett egyszerivé akar válni és azzá válóként tesz botránkoztató csodát.

Ki botránkozhat meg az Ember fián? Hiszen kézzel foghatóvá vált a szó teljes értelmében. Akit mindenki keze megfoghat előbb-utóbb koszos lesz. Megtagadja saját szentség-beli méltóságát. Az Ember Fia kinyilatkoztatottan a pap-pneumatikon és a király-psyhikon oszlopaira teszi a tartópillért: a te s-tet, a szarkhikont (*Jung: Aion*)! Mirha-máz az Istenen. Az ember Isten. Az Isten ember.

*

A mirha rögzít. Mintha a fotózás sejlett volna fel az őstudás által megérintett emberben. A pillanat testessége és testisége merevedik meg. Mégis máz ez, máz a balzsam rétegévé elvékonyított nagyra becsült ember porh üvelyén. Kísérti a balzsamozót és a balzsamba vontat akkor és később szemlélőt: aki bekenve vele, maga a szer. Vagy az idő múltával a szer, a rögzítés mozzanata uralja el mindazt, amit a tárgyi létben akartak megtartani.

A mirha-mázás Ember Fia azonban ezzel is megbotránkoztat, az őt borító világba vetettségben az átfordulás iránya ellentétes. Ha általánosból egyessé, ha örökből egyszerivé látszik válni, képes a mázat is magává nemesíteni.

Basziliidész az Isten három fiáról beszélve hasonlóról szól: neki a földi fiú (az Ember Fia!?) ugyan a formátlanságra került gyermek, mégis egyúttal az is, aki a természet (a világ) megtisztítója. Apokatharszisz és Phülokrinészisz. Aki világtisztításra vesz fel testi formát, egyben azt vállalja, hogy bel őle válnak az egyesítések közepette véghez vitt megkülönböztetés (els ő) áldozata (*Jung: Aion*): felfénylik a mirha-máz az itt föld-lényegűséget kifejező síri sötétben. Az Ember Fia ragyogtatja.

Egyszeri tett, amely az örök idők szívébe hatoló nyíl. Ez a nyíl süvített el a kísértés mellett is, egyszer űen a szelével leterítve a Hóreb fenevadjait. Legalábbis hármat közülük. A Biblia közvetlen közelítésében a kövek kenyérré változtatásának pusztai provokációja volt a világba vetett Ember Fiának próbája. Külön is fontosságot ad ennek a Jézust ért kísértésnek, hogy a szellemi táplálék/az Isten igéje igényét – ezáltal csodáját – a Jordán folyónál törtétek utáni böjtös napok leírásán kívül az Úrtól tanult imádságban (Miatyánkban) másodszor is lelkünkre köti az Ember-Fia-Szótér!

A misztika közelítésében a halandónak (? vagy a nyíl vesszejének) a bujaság kecskebakját (*Graves*) kell elpusztítania. Talán az éhség gyötrelmébe (40 napi böjt a pusztában) is belevonható ez a Csoda-hímkecske, viszont Jézus Szentírásba foglalt Ember Fiaként végigjárt földi útja más erre utaló jeleket is feltár. Az Ember Fiának az egyesítések közben megvalósított megkülönböztetésben történt munkálkodásának nagy Igenjei ezek. Tanítványainak többször is beszél a paráznaságról, szembeállítva és példaként szabva a nyilvánvalóan a szexuális hűségnél szélesebb értelemben vett hűséget nő és férfi között is. Akik aztán a mózesi törvényeket kérik számon rajta, amikor a hűtlen asszony megkövezésének parancsa felől puhatolóznak, ugyan képmutatásuk leleplezése okán húzzák meg maguk és vonulnak el, mégis a bujaság kecskebakja mellett süvítő nyíl hangja vibrál abban az Igenben. A bak két halálos sebet is kapott aztán. Az Igenben tágul a világ, amikor a bűnét bánó szajha a hajával mossa az Ember Fiának lábát és észrevétlenségben alázkodik meg lábcsókkal a test előtt is. Igenben tágul a világ, amikor a farizeusoktól éppen az imént provokált Ember a földre rajzolgat, föltekintvén pedig egyedül találja magát a rajtakapott asszonnyal. A hit megmenti a hűséget!

És visít a kilőtt vessző. A fenekedő fenevadak lehulltak. Kísért az Ember Fia. Három szörnyeteget legyőzött, de emberi, miként a sietség, miként földi tárgyként létező nyíl esendősége is idelentre utal, így vágthatott a száguldó pálca mellett a sietség bikája, hogy kívülről maradjon a vesztét hozó hangnak.

Kiterítve a kerub, az oroszlán, a kecske. Egyedül a fehér bika őrjöng az Ember Fia óta egyre hangosabb elbődülésekkel. Őrjöng, hajszoltatik és hajszol. Az Ember Fia megkísért-e?

*

Az Ember Fiának születésnapja is megkísértő fordulópont. Riasztóan konkrétan kell lennie. Mégis két születésnap is találtatott, amelyek lehetségesnek tűnnek fel. Az elküldött-eljövendőnek az idők legmélyéről, a szaturnuszi rejtelmek közepéből kell életre kelnie. Így és a betlehemi helyszín és körülmények közepette a legnagyobb földi nyomorúságból, minden régiót végigjárva kell a legnagyobb földi dicsőségre, a mennyei üdvösségre jutnia a legnagyobb szakrális kisémmizettség, a pokoljárás után. A Szaturnusz uralta Bak borújából, az alig pislákoló parázsból kell – emberként – mennyei tüzet fellobbantani. A haldokló fényből és melegből kell vakító Napot, gyümölcs érlelő pompát nevelni. A szegénység, a szűkséget szenvedő életfogytiglansággal ijesztgető életérzéséből kell felemelkednie a világmegtisztítás szeráfi hősiességéig. Ez a karácsonyi (december 24–26) születéssel kezdődő életút előrebocsátása. A születéssel rögzített apokatharsziszra rendeltség ezen a ponton is az időtöréssel lép meg. Ez az időtörés az Ember Fiáé. Megszületni akkor és ott.

Megkísért az Ember Fia a *Gerhardt* által számított születési időponttal is. Megkísért és egy merőben más irányból. Ez a másik születésnap az időszámítás előtti hetedik év május 25. napja. A mélységjáró képlet helyett a növekedő-vetélkedő Kettős jegy képletében találjuk magunkat, az Ikrek jegyében. A hanukka – a fogyó mégis életben maradni képes mécses zsidó ünnepének keresztény másaként is magyarázható karácsonyhoz képest más születés-titokká lesz a Megváltó földre érkeztenek fordulata. A betlehemi jászol kisdede kettősségben látja meg a napvilágot.

Hol jelképesen, hol valóságosan is ikertestvéreinek híre reppen fel, kapcsolatot gyanítva közte és a más mítosztermő helyek istenségei közt. Az óegyiptomi Hórusz és Széth csakúgy az öröklét és a halandóság végleteinek megtapasztalói, elszenvedői, mint a görögöknél a Pollux-Castor (vagy az Apollon-Dionüszosz/Héraklész) testvérpár. Ekként vélnek tudni jó páran keresztény és keresztény-misztikus szerzők az Ember Fiának ikerpárjáról vagy testvéréről. Az Ember Fia megkísért.

A magzatmáz, mint mirha-máz rajta és vele együtt valahol valaki más son is. Ha az életútjához igazodva haladunk, először a *Pisti Sophia* legendában találkozunk a direkt ikerséggel. Az egyiptomi munkában Mária otthon tesz-vesz, míg József és a fiú a mezőn dolgozik. Váratlanul be-

---

toppan hozzá a gyermek, aki testvérét keresi. Mária gyanakszik, majd a fura vendéget – aki ugyan hasonlít a fiához, de mintha lány lenne – az ágy lábához kötözi. A mezőről hazatérvén a gyermek a hasonmásához fut és egyé válnak.

A keresztelkedés körüli időkben is fel-felbukkan néha egy-egy féltestvérről szóló rejtelmes értesülés. A tükörképek, mint valóságos megtestesülések. Egy pogány istenségnek, Merkúrnak a kettőssége egy földiesebb, romlottabb, illetve egy aki „sine macula peccati”, bűn nélkül való. A megkísértő momentum pedig kettőjükben, hogy ragaszkodnak egymáshoz, elszakíthatatlanságuk, mintha felsőbb rendelés lenne, amely akarattal vág egybe.

A Bak születés a lentől a fentre haladás, az állandó és fokról fokra történő emelkedés, a másik, az Ikrek azt sugallja: van egy aki fentről lefelé, van egy aki lentől fel. Vonzás és taszítás. Apokatharszisz.

Így kísért meg a félelem: az Ember Fia és a Sátán testvérek (*Római Szent Kelemen, Epiphanius, eboniták*). A megkísértett Ember Fia azzal kísért és kísérttetik meg, hogy a testvérével találkozik. Tükörbe néz a pusztában. Tükörbe néz a börtben. Csodatételei, ellenségeinek provokációi során ugyancsak megkísértés és megkísértettség. Mintha még akkor is jelen lenne a Sátán, amikor egy-egy csoda tanúi úgy értékelik, amit láttak azt jelenti: a csodatevő ördögös. Az utókor által az Ember Fiával összekapcsolt attribútumok szinte egy szálig – oroszlán, kígyó, sárkány, madár, stella Matitutina – ugyanúgy állatai, jelvényei a legnagyobb bukott angyalnak is! Ez a kísértés pedig akkor válik megsejthető csodává, ha azt is tudjuk: mit kell tennie az Ember Fiának. Ahogy Jung rádöbbsent, „az integráció terjedelme némiképp megmutatkozik a 'descentus ad infernos'-ban, Krisztus lelkének pokolra szállásában, akinek megváltó műve kiterjed a halottakra is”. Az Ember Fia megkísért.

*

A már az életének indulásával a kettősségben kalimpáló földre jött a Halak világkorszakának központi alakja. Kor, amelynek első embere (halandója és hőse) az Isten fia: az Ember Fia. A világkorszak a kettősségben kalimpál, a két hal, amely ábrázolja a kor lényegét, ezáltal a titkát. Látszólag széttartó mozgásban úszik a szaturnuszi idő titok-végtelen vizében, de aki többet sejt, feltételezheti: a két hal valami nagyon nagyot (tárgyat? titkot? testet? választ? tettet?) akar kiemelni a homályból, az ismeretlenségből. Az Ember Fia provokál. Az egyik hal az Ember Fia? vagy a másik is ő?

Más elemzések azt állítják, hogy a halak más-más irányának meghosszabbításával a kereszténység jelét, a keresztet kapjuk, amely szerintük magáért beszél.

*

Az előítéletek akkor megátalkodottabbak, ha a testi szépségben is megnyilvánulnak a Mirha-máz tartalom egységei? Vagy akkor, ha az Ember Fia jellegtelen vagy közönséges megjelenésű, mint a kő(talapzat) avagy az ólom? Vagy ha egyenesen csúf és nyomorék?

Elemzések és ábrázolások mélyítették el a közmeggyőződést: az Ember Fia szép, tiszta arcú, jámbor tekintetű, egészséges és arányos testű férfiként élte felnőtt napjait. Másutt tudni vélik: alakját a görög közvetítés, az idealizálás törekvése változtatta angyalivá.

Ki követi az árnyékvilágban járót, az arkangyalok urát? Ki botránkozik arcán, termetén?

Jung viszont ugyancsak elődök nyomán (*Pál, Celsus-Origenész, Damaszkuszi János*) fejtegeti a közönséges megjelenés melletti szempontjait, amelyekhez a jelképek sorát is odailleszti. Jézus pedig arameusul nevezi meg magát Bar-Nas-nak, Ember Fiának, Embernek. Hogy kell ezt érteni? Botránkozató ez? És mi az, hogy közönséges? Átlagos? Vagy elborzasztó? Ha elborzasztó, ki tudhatja évezredek múltán, miért tartja magát ez a nézet is? Talán, hogy a keresztény tömegeknek hozzáférhetőnek megtartsa, azzal, hogy óvómágiával pont az ellenkező külleműnek állítja, mint amilyen volt. Védeni akarja a kései rontásoktól, bálványcsinálástól? Botránkozz meg!

A sok változat persze világossá teheti: az Ember Fia, mint Isten fia állandóan változó arccal, termettel bírt. Olyan arca, teste lett, amellyel – azzal, akivel találkozott – kapcsolatba tudott kerülni, amely visszatükrözte a merkurievangéliumi-örömhír feltáró tartalmakat számára. Amikor maga az anyag világít. Fénybe nézni. Alacsonyabb volt az átlagnál. Talán púpos is. Összenőtt szemöldök húzódott a mélyen ülő szemek fölött? Vagy a másik, a misztikus hagyománynak megfelelően sánta lett, amikor a „láthatatlannal” megküzdött; ezért pedig két bottal járt? Megbotránkozató a mankós Ember Fia?

*

Templom a test. Az ő teste pedig az örök templom, amelyhez Salamon király temploma hasonlított a leginkább. Oszlopai a Yákin és Boáz. Ha két oszlop ott, az Ember Fiának két oszlopa – ha sánta volt – a két bot: a szépség botja a virág- és gyümölcsindás faragvánnyal és az egyezés botja a szalagfaragványos. Egyszer az esendő kapcsolat az esendőséggel terhes földdel,

---

másszor a mágikus és elemelő erő bennük, amellyel a lentit felemeli a szépség és az egyezés (egység?) magasába.

Aki háromszor jelenti tanítványainak szenvedéseit, aki bánkodik és fél amiatt, hogy testének meg kell történni, esendő. Aki elfogadja, hogy az emberért a földről kell tartani az eget, bottal kell állva maradnia, a test fogja az életet, az kiszolgáltatott. Ez a mirha-máz kísértése. Háromszor szomorodik el; miért, hogy csupán mosoly fut át az arcán?

– A testet fogja a föld. Bujkál benne az indulat. Botránkozz meg! Botránkozz meg magadon is! A földszag persze lehet szent, node amikor az arany a latrinában? Kísért az Ember Fia: a gerazai vagy gadarai ördögöst megszálló légió drasztikus büntetése, a konda belefojtása a Genezárétba, mint kelepce tart fogva. Egy megszabadított ember és rengeteg – még ha oly tisztátalan is – lábasjóság veszte, a büntetés formavesztettségével provokál.

Értheted a démonok megaláztatásának szándokát, értheted a meddő olajfa kiszáritásának szándokát vagy a kufárokra bocsátott harag okát, de külső és belső – tehát: földies – fájdalom és áttételesen félelem fertőz meg; az ártalom megijeszt. Félelem kell, hogy ugyanazon fegyvereket használjuk, amelyeket ellenünk fordítottak. Az Ember Fia megkísért. Vagy ez már egyenesen az utolsó ítélet földi, elsővel direkten is rokon második Ádám őseredeti – bár közben barbár – törvényének érvényesítése az evangéliumi időkbe visszavetve?

Az Ember Fia áll a disznók között, az olajfa inkább emlékező illatában, de abban a kalmárok torkában megakadt csendben már a koponyák hegyének vaksötét árnyéka rémlik fel.

*

Az Ember Fiának meg kell halnia. Olyan valakinek, aki – mint Keiron kentaur vagy tűszerző Prométeusz – örökéletűségét adja oda. Igaz ez a görög párhuzam is egyiptomi, indiai alapokból építkezik, ám abban mégis hibádzik a hasonlat, hogy ott egyedül a főhős megváltása, szabadulása a vágyott halál; a halandók legfeljebb az együttérzés megtisztító emócióival tekinthetnek rá, az Ember Fia viszont oda akarja adni az életét az egyes személyiségek minden egyes univerzumának megváltásáért, üdvözüléséért. Akarni és sokkal nagyobb, irgalmatlanságában is ijesztőbbet.

Az Ember Fia a kereszten. Megérintve a haláltól a megvesszőzésen, a töviskoszorús koronázáson – ami a királyt célozta, de a halandót találta –, a megsemmisítésen, a felfeszítettetésen át.

Hosszan körbe-körbe járva a haláltól, megkísértve tőle a legiszonytatóbb kínzó-elveszejtő eszközön lógva. Szívével lassan beleomolva a zsigereibe,

---

agyonnyomva önmagától. Az Ember Fia megkísérti magát és megkísért. A lélek erős, de a test gyenge.

Az Ember Fiának a megváltás művéhez az is kellett, hogy elhiggye: végleges a halál. Könnyű úgy áldozatot hozni, ha tudod, az áldozatoddal csupán két-három napra adtál kölcsön valamit. Meg kellett hálnia: betölteni a félelemmel a teljes sötétséget, a némaságot, az öngyászt, hogy a mélység még a vártnál is nagyobb legyen. Meg kellett hálnia: a fájdalom legelviselhetetlenebb módjainak rátörtek is bizonytalanságban szenvedni; még ezután is jöhet rosszabb, vagy még annál is rosszabb.

És ímé a mirha-máz elkezd lötyögni a viselőjén. És ímé a kín magánya végigborzong az Ember Fián. Mit számít a gyötrelemben, hogy értem sír az anyám, a szeretteim, híveim; mit hogy ellenségeim itt vagy házaik zugában örvendeznek agóniámon. Csak a halál közelítésének árnyéka, tompító fuvalma. Egészen a mű felé fordulva, tudva, hogy már elvégeztetett.

Az Ember Fia érzi, hogy elhagyták (Éli, Éli, láma sabaktani) és az Ember Fiának kell felülemelkednie önmagán, hogy fel tudja ajánlani magát az Atyának.

Most, itt a Golgotán is.

A mirha-máz lötyög. Az exitus és a feltámadás között pedig meg kell történnie a legnagyobb Szótér-misztériumnak: egyesülnie kell a papnak, a királynak és a halandónak. Ennek az eggyé olvadásnak pedig legjelentősebb kapuja a halál. Elmenni a halálig. Szembenézni vele. Ő az, aki még halandóságában is felvett valamit, ami közvetlenül az Istentől való, a mirha-máz pedig lötyög. Le kell válnia, hogy a visszatéréskor az éhség, Jézus éhsége már egy másik éhség legyen. De mi látszik ebből a Golgota középső keresztjén? A mulandóság amúgy roppant méretű nosztalgiája csak aprócska felfénylő felhő az égen. Vér és vér. Mardosó sajtás a háton, a fejen, a végtagokon. Az elviselhetetlen nyomás a bordák alatt, a gyötrő szomjúság, a test tiltakozó zsibongása.

...Mennyi bűn körötte.

...Botránkoztat az Ember Fia?

És várjuk, egyre várjuk, ami már régen bekövetkezett, az emmauszi út bizonyosságát.